

Inleiding bij het dossier theaterkritiek

De gevallen verwittiging, Jef Geys (1985) / Heirman Graphics

Een hoopje vervormd staal op de grond. Het zielig restant van wat eens een profetische boodschap was: 'mene, mene, tekkel, ufarsin'. De bijbeltekst Daniël 5,25 verhaalt hoe een mensenhand deze tekst in lichtende letters op de wand schreef tijdens een feestgelag van Belsazar, koning van Babel. Deze profetie kondigde het einde van Belsazars koningschap en de ondergang van zijn rijk aan. 'Tekkel' wordt hier geïnterpreteerd als: 'gij zijt gewogen en te licht bevonden'. Volgens Van Dale betekent het woord mene-tekkel: dreigende waarschuwing. In zijn werk *De gevallen ver-*

wittiging laat Jef Geys de letters van de muur glijden, bezweken onder hun eigen gewicht. Enkel de afdruk op de muur blijft.

Geys hanteert de bijbelse profetie als metafoor. In de lijn van zijn oeuvre is ze meer dan waarschijnlijk gericht tegen de gecommmercialiseerde kunstwereld. Tegelijk legt hij de paradox bloot van de kunstenaar als criticus van het kunstmilieu: wie gehoord wil worden, moet zich eerst tot dat milieu bekennen. De kritiek dreigt dan te bezwijken onder het gewicht van de erkenning, die dikwijls gepaard gaat met commercialisering.

Kritiek veronderstelt een onafhankelijke positie. Het lijkt een evidentie, maar dat is het allerminst. Nu de ideologische onafhankelijkheid stilaan een verworvenheid is, wordt de druk van de markteconomie steeds groter. De kritiek dreigt één van de slachtoffers te worden van de concurrentiestrijd in media-land, waarin elke krant, elk radiostation, elke televisiezender zoveel mogelijk lezers, luisteraars, kijkers voor zich tracht te winnen. Het is niet zo dat theater, dans, opera en andere kunstvormen nu minder aandacht krijgen dan vroeger. De voornaamste veranderingen situeren zich in de manier waarop cultuur aan bod komt in de media: cultuur als evenement, als consumptie-artikel. Kritiek dreigt in deze benadering zijn plaats te verliezen. Kopen is het belangrijkste, niet de evaluatie en de reflectie achteraf.

Deze commerciële ingesteldheid speelt niet alleen mee in de selectie en presentatie van cultuur aan het publiek; ze is ook terug te vinden in de tijd die de criticus verwacht wordt te spenderen aan zijn werk. Bij veel kranten mag een kritiek niet langer zijn dan 40 lijnen. De schamele 1000 Bf. die de criticus ervoor ontvangt, wordt dan verantwoord met het argument dat het toch niet veel tijd vraagt om nog geen bladzijde vol te schrijven. Alsof je het voorbereidings-, denk- en schrijfwerk kan meten aan het aantal lijnen. De reden waarom in haast alle interviews hetzelfde gezegd wordt, is dezelfde: voor 2000 à 3000 Bf. kan de journalist zich niet veel creatief voorbereidingswerk veroorloven, naast de tijd die het interview, het uittikken en de verwerking al in beslag nemen.

Gelukkig is er dan een tijdschrift als *Etcetera*, hoor ik u al zeggen. Helaas, ik moet met pijn in het hart bekennen dat wie voor *Etcetera* schrijft ook maar een aalmoes ontvangt: 500 Bf. per volledige kolom of 1500 Bf. voor